

Kulttuuri- ja kirjallisuuskasvatus

POM-AI-suurryhmä 13.2.2025

Merja Kauppinen & Sanna Mustonen

Äänimaisemalla alkuun:

Vanha vesirotta

*Kaislaranta kahisee, suviheinä suhisee,
rapakossa rahisee: Kuka tulla tuhisee?*

Mikä tuolla pilkistää?

*Vesirotan pieni pää, viikset vallan
mutaisina, rämpii jalat rутaisina vanha
Jaakko Vaakko Vesirotta.*

Kirsi Kunnas (1956) Tiitiäisen satupuu

Ks. Äänimaiseman tekemisestä
<https://peda.net/id/552b63c07e4>

Kuva: Pixabay

Radio Drama
Playing for Voices
Reader's Theatre

LUKUTEATTERI

TARU®-OSAAMISMALLI LUKUTEATTERISTA

<https://tarinoillalukijaksi.fi/materiaalit/>

Mitä on lukuteatteri?

- Kirjoitetun tekstin lukemista ääneen yleisölle
- Luetun tulkintaa tuetaan draamallisin ja yhteistoiminnallisin menetelmin
- Luetun tulkintaa tukeva menetelmä, jossa itse teksti keskeisessä roolissa
- Sopii kaikkiin opetussuunnitelman sisältöihin ja erilaisiin oppimistyyliin (lukemista, kirjoittamista, ajattelemista, puhumista, kuuntelemista, katsomista)
- Oppilaat näyttelijöitä, ohjaajia, käsikirjoittajia, yleisöä; opettaja tukee teatteriesityksen onnistumista

"saat näytellä ja luoda mielikuvan yleisölle"

"lukemisen harjoittaminen ennen esitystä antaa paljon itseluottamusta"

"hyvä lukuryhmä ja ystävällinen yleisö ovat tärkeitä"

Ohjeita lukuteatteri-esityksen harjoitteluun

- MUISTUTTAA KUOROESITYSTÄ
- MUISTUTTAA KUUNNELMAA, JOKA SISÄLTÄÄ VISUAALISIA ELEMENTTEJÄ

näyttämökuva, kuoroluku, pariluku, kaanon, äänenvoimakkuudet ja rytmi

efektit ja niiden tuottaminen
rekvisiitta ja sen määrä
eleet, ilmeet, liikkuminen
näyttelemine

Kyseessä ei ole näytelmä, vaan luettava teksti on koko ajan esillä.

Toimii usein parhaiten isoissa ryhmissä.

Pienet oppilaat tarvitsevat enemmän apua ja aikaa.

Esityksessä helppo eriyttää.

Eläytyvän lukemisen harjoittelu

Lukuteatteriin sopivien tekstien valinta

Käsikirjoitusten valmistaminen

Esityksen suunnittelua ja lukusujuvuuden treenaamista

Harjoittelua esitystä varten

Esitys!!

Palaute

TARU-OPAS

5.1 LUKUTEATTERI

MIKÄ MENETELMÄ?

Lukuteatteri on kirjoitetun tekstin ääneen lukemista yleisölle. Se kehittää kaikkia lukutaidon osa-alueita: teknistä lukutaitoa, lukusujuvuutta, luetun ymmärtämistä, eläytyvää lukemista sekä luetun tulkitsemista ja elävöittämistä. Monipuolisuudessaan lukuteatteri **soveltuu kaikenikäisille ja -taitoisille oppijoille**. Lukuteatteritekstiksi sopii mikä tahansa teksti: oppikirjan luku, lehtiartikkeli, fiktiivinen teksti tai oppijoiden itsensä tuottama materiaali. Lukuteatteriesitys syntyy varsin nopeasti, sillä mitään ei opetella ulkoa eikä esityksessä tarvita välttämättä lavasteita tai varsinaista näyttelemistä. Nopein tapa on käyttää valmiita käsikirjoituksia. Näitä löydät esimerkiksi Reetta Niemelän TARU®-oppaaseen tuottamasta lisämateriaalista (ks. TARU®-kotisivuilta <https://tarinoillalukijaksi.fi/>).

Lukuteatterissa ääneen lukeminen ja lukemisen harjoittelu saman tekstin ääressä on motivoivaa, sillä yhteisenä tavoitteena on tuottaa esitys tekstin pohjalta ja toimia ryhmässä. Lukuteatterissa esiintyjät elävöittävät lukemista monin tavoin: äänenkäytöllä, efektiäänillä, eleillä, liikkeillä sekä pienellä rekvisiitalla. Lukuteatterissa lukemista ja esiintymistä on helppo eriyttää, sillä esityksessä voi esimerkiksi lukea yksin, kaksin tai ryhmässä. Lisäksi lukuteatteri on turvallinen tapa harjoitella esiintymistä ryhmän tarjoaman sosiaalisen tuen ansiosta.

Esityksessä tarvittava **käsikirjoitus voi olla valmis teksti, tai oppijat voivat laatia käsikirjoituksen jonkin tekstin pohjalta itse**. Valmista käsikirjoitusta käytettäessä esityksen painopiste on erityisesti lukusujuvuudessa ja eläytyvässä lukemisessa. Käsikirjoituksen laatiminen tekstiin yhdessä tuo menetelmään luetun ymmärtämisen, merkitysten ilmaisemisen ja syvällisemmän kirjallisuuskeskustelun ulottuvuuden.

Esityksen harjoitteluun käytettävä aika riippuu oppijoiden lukutaidosta. Erityisesti aloittelevien lukijoiden voi olla tarpeen harjoitella eläytyvää lukemista mallintamalla tai erillisin harjoituksin (ks. ideoita esim. Lukukipinä-teoksesta). Samoja keinoja tekstin haltuun ottamiseksi voi käyttää monikielisessä ryhmässä tai oppijoilla, joilla on lukihaasteita. Myös tekstin palastelu hyvinkin pieniin osiin toimii lukusujuvuuden ja ymmärtämisen haasteissa.

Lukuteatteria kokeilemaan!

6 lukuteatteriryhmää:

- 1 Mustan kuun majatalo A, Saimi kirjoittaa listaa
- 2 Mustan kuun majatalo B, Anskariina ja hattuhimo
- 3 Loikka 5, fantasiakertomus (oppikirjateksti)
- 4 Sydän 4. Uskonto. Rohkeus (oppikirjateksti)
- 5 Uutinen 1
- 6 Uutinen 2

Lukuteatterin avulla opitaan mm.

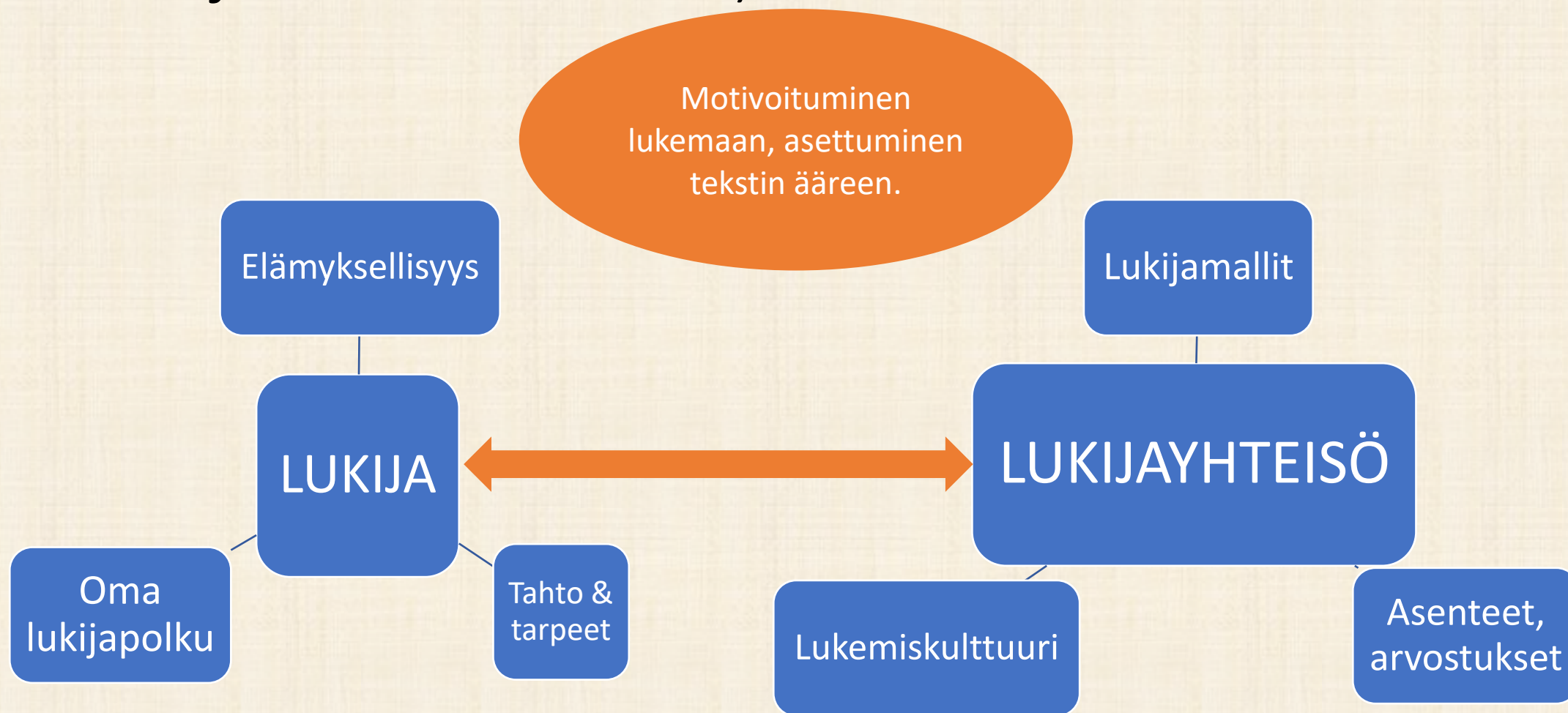
- luetun ymmärtämistä
- lukusujuvuutta
- sanan, lauseen kontekstisidonnaisuuden ymmärtämistä
- luettuun eläytymistä
- sanavaraston kasvua
- esiintymisrohkeutta
- tiimitaitoja
- epävarmuuden sietokykyä
- keskittymistä.

Lukuteatteri tukee

- lukevan yhteisön toimintaa ja merkitystä
- monitaiteista ja -aistista lähestymistapaa oppimiseen
- eheyttämistä (taidot, oppiaineet).

Hyvinvointia lukemisesta (reading for pleasure, lukijaksi kasvaminen) – koko kuva TARU®-mallin mukaan

Ennakkotehtävä suurryhmään 13.2.

Viime viikolla oli Runebergin päivä ja saamelaisten kansallispäivä; kuun lopussa on tulossa Kalevalan päivä. Päivillä juhlistetaan suomalaista kirjallisuutta. Äidinkieli ja kirjallisuus määrittyy opetussuunnitelman perusteissa (POPS 2014) monitieteiseksi taito-, tieto- ja kulttuuriaineeksi. Pohdi ja jäsennä:

1. **Millainen on oma suhteesi suomalaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin – mitä se on, miten se näkyy elämässäsi ja millaista kirjallisuus- ja kulttuurikasvatusta voisit sen pohjalta opettajana oppilaiden kanssa rakentaa?**
2. Keiden kirjallisuus ja kulttuuri oppiaineessa mielestäsi näkyy? **FLINGA**
<https://edu.flinga.fi/s/EW942TH>
3. Miten lisätä kaikkien oppilaiden omistajuutta ja toimijuutta kirjallisuus- ja kulttuurisisältöjen opiskelussa? **ESIMERKKEJÄ, KÄYTÄNTEITÄ**

Käytä taustalähteitä ajatustesi virittelyyn, esim. Lastenkirjahylly-blogia (<https://lastenkirjahylly.blogspot.com/>), Lukukeskuksen toimintakuvausta (<https://lukukeskus.fi/toiminta/>) ja Lastenkulttuurikeskusten liiton sivuja (<https://lastenkulttuuri.fi/>).

Tee tehtävästä muistiinpanoja Propeesi ja suurryhmätyöskentelyä varten.

Kirjallisuuteen käsiksi:

- **Saamenkielisiä lastenkirjoja:**
<https://www.oktavuohta.com/saamelaiskirjailijat-lastenkirjat>
- **Monikielinen kirjasto** toimittaa kirjoja kaikkiin kirjastoihin
Suomessa: [Vinkkejä aineistosta \(Boktips / Tip lists\) | Kirjastot.fi](#)
- **Lukulumossa** voi kuunnella ja lukea kirjoja useilla eri kielillä (maksullinen)
- Lukukeskuksen materiaaleja eri kielillä vanhempien tueksi:
 - <https://luelapselle.fi/lue-lapselle/monikielisen-lapsen-lukemisen-tukeminen/>
- <https://peda.net/oppimateriaalit/kirja-arkku/actlib-in-english>
- Kirjallisuutta, joissa kielet ja kulttuurit kohtaavat ja esim. poc-hahmoja päähenkilöinä: <https://www.kirjasampo.fi/fi/sivupiiri-lastenkirjoja-monikulttuurisuudesta>

Ennakkotehtävä suurryhmään 20.2.

Pedanetissa <https://peda.net/id/ca863e82858> (eli katso videoklipit ja lataa tuen lomakkeet valmiiksi)